

Ieder kind verdient een liefdevolle en stabiele omgeving om in op te groeien, het liefst thuis. Als extra ondersteuning nodig is, moeten passende hulp en begeleiding aan kinderen en gezinnen worden geboden. Soms zijn de problemen echter te complex en wordt besloten dat een kind tijdelijk elders moet wonen. Er wordt dan de voorkeur gegeven aan plaatsing bij pleeggezinnen, omdat dit het meest lijkt op een gezinssituatie. Dit kan op vrijwillige basis, met instemming van de ouder(s), of na een beslissing van de kinderrechter. Pleegzorg valt onder de Jeugdwet en daarmee onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. In eerste instantie wordt geprobeerd pleegouders te vinden binnen de familie of het sociale netwerk van het kind. Pleegzorg kan verschillende vormen aannemen, van kortdurend tot langdurig, in crisissituaties en deeltijd.

In Nederland worden veel kinderen opgevangen door familieleden of bekenden wanneer thuis wonen niet mogelijk is. Als er geen formele jeugdhulp- of pleegzorgorganisatie bij betrokken is, wordt dit niet als pleegzorg beschouwd. Deze informele zorg valt dus buiten het kader van deze informatie.

Er zijn in Nederland 29 (regionale) jeugdhulporganisaties die pleegzorg aanbieden. Deze organisaties werken samen onder de naam 'Pleegzorg Nederland', onderdeel van Jeugdzorg Nederland. Deze informatie is gebaseerd op gegevens die zijn verstrekt door alle (regionale) pleegzorgorganisaties.

DEZE FACTSHEET BESTAAT UIT TWEE ONDERDELEN:

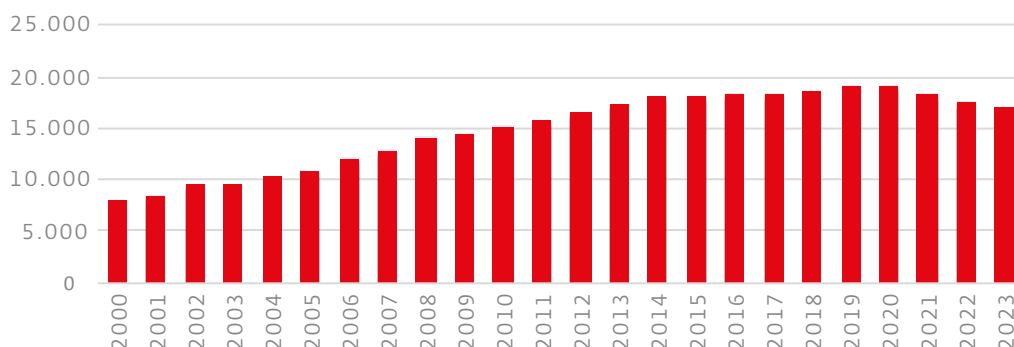
A. Cijfers over 2023

B. Het verhaal achter de cijfers & trends

A. CIJFERS OVER 2023

- In 2023 hebben 20.405 jeugdigen voor korte of langere tijd bij pleegouders gewoond. Dat is een afname van 1300 kinderen in vergelijking met 2022, dat is een afname 6,4%.
- Op 1 januari 2023 woonden in Nederland 17.700 jeugdigen bij pleegouders.
- In 2023 zijn 2829 jeugdigen in pleegzorg ingestroomd en hebben 3606 jeugdigen de pleegzorg verlaten.
- Op 31 december 2023 woonden 16.941 jeugdigen bij pleegouders. Er is sprake van een afname van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van pleegzorg. Er zijn meer jeugdigen uit pleegzorg uitgestroomd dan ingestroomd. Op de peildatum 31-12 is de afname van het aantal pleegkinderen 4,2% ten opzichte van dezelfde datum in het voorgaande jaar.

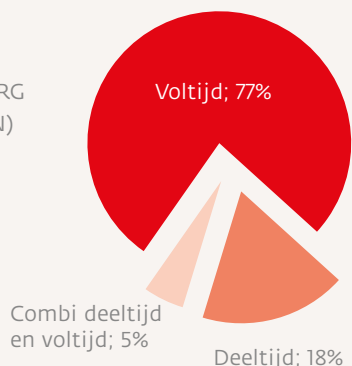
Aantal pleegkinderen op peildatum 31 december

PLEEGZORG VARIANTEN

- 77% van de nieuwe pleegzorgplaatsingen in 2023 betrof voltijdpleegzorg.
- 18% van de nieuwe plaatsingen betrof deeltijdpleegzorg
- Bij 5% van de nieuwe plaatsingen ging het om een combinatie van deeltijd- en voltijdpleegzorg gestart in 2023¹.

GRAFIEK 2: INSTROOM
JEUGDIGEN IN PLEEGZORG
IN 2023 NAAR SOORT(EN)
OPVANG

De inzet van deeltijdpleegzorg ter ontlasting van (pleeg) ouders kan bijdragen aan het voorkomen van een uithuisplaatsing of het voortijdig afbreken van een pleegzorgplaatsing. Ook in het kader van de Hervormingsagenda en maatschappelijke ontwikkelingen wordt sterk

ingezet op het zo veel mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Deeltijd pleegzorg kan hier een grote rol in spelen. Deze vorm van pleegzorg is steeds vaker gewenst volgens de pleegzorgorganisaties, echter blijft dit jaar de daadwerkelijke plaatsing achter ten aanzien van vorig jaar. Enerzijds doordat deeltijdpleegzorg steeds vaker een maatwerk vraagstuk is waarbij het pleeggezin aansluit op wat het pleegkind en de ouders nodig hebben, zie kopje Vraag en Aanbod. Anderzijds omdat in voorgaande jaren juist meer deeltijdplaatsingen zijn gerealiseerd en daardoor het aantal beschikbare deeltijdepleegouders is afgenomen.

In 2023 woonde 46% van de pleegkinderen bij familie of bekenden: bij grootouders, tantes en ooms, onderwijzers of burens. Deze vorm van pleegzorg heet netwerkpleegzorg: de pleegouder komt uit het netwerk, er is sprake van een hulpvraag en van professionele begeleiding van de pleegouder(s) in verband met complexe problematiek bij de jeugdige of in de opvoedingssituatie. 48% van de nieuwe plaatsingen in 2023 betrof netwerkpleegzorg.

¹Jeugdigen die gebruik maken van twee pleegzorgvarianten tellen in het totaaloverzicht van jeugdigen die gebruik maken van pleegzorg één keer mee.

LEEFTIJDEN

Pleegzorg is een vorm van jeugdhulp die bij een uithuisplaatsing voor jeugdigen van alle leeftijden wordt ingezet. 17% van de pleegkinderen was op 31 december 18 jaar of ouder: dat zijn 2.729 jeugdigen. Deze groei is

een beoogd effect van de wetswijziging en bestuurlijke afspraken, waarbij pleegkinderen standaard tot 21 jaar gebruik kunnen maken van pleegzorg en waar nodig tot 23 jaar.

TABEL 1: LEEFTIJDEN VAN PLEEGKINDEREN

Leeftijd	Jeugdigen die in 2023 bij pleegouders zijn geplaatst	Alle pleegkinderen die op 31 december 2023 bij pleegouders woonden
0 – 4 jaar	30%	10%
5 – 11 jaar	34%	34%
12 –14 jaar	16%	19%
15 – 17 jaar	17%	20%
18 jaar en ouder	3%	17%

In 2023 zijn iets meer meisjes dan jongens bij pleegouders geplaatst: 51% meisjes tegenover 49% jongens.

VRIJWILLIG OF JEUGDBESCHERMING

- 32% van de pleegkinderen verblijft bij pleegouders in het kader van vrijwillige hulpverlening. Dat wil zeggen dat de ouders het gezag hebben en instemmen met de plaatsing bij pleegouders, of dat de jeugdige meerderjarig is.
- Bij 55% van de jeugdigen die bij pleegouders wonen is er sprake van een jeugdbeschermings-maatregel:
 - voor 19% van de pleegkinderen is dat een Onder Toezicht Stelling (OTS)

- voor 36% van de pleegkinderen ligt de voogdij bij een gecertificeerde instelling. Deze pleegkinderen zijn met een machtiging van de kinderrechter uit huis geplaatst.
- Bij 13% van de pleegkinderen is er sprake van pleegoudervoogdij. Eén of beide pleegouder(s) hebben dan de voogdij over hun pleegkind, met behoud van een pleegcontract, een pleegvergoeding en begeleiding.

DUUR VAN VERBLIJF

Van alle jeugdigen die in 2023 de pleegzorg hebben verlaten, woonde 63% langer dan een jaar bij pleegouders,

waarvan 49% langer dan 2 jaar. Daarvan is bijna 50% van de jeugdigen 18 jaar en ouder is.

TABEL 2: VERBLIJFSDUUR VAN DE JEUGDIGEN DIE PLEEGZORG IN 2023 HEBBEN VERLATEN

Korter dan 4 weken	7%
1 - 3 maanden	9%
3 - 6 maanden	10%
6 - 12 maanden	11%
1 - 2 jaar	14%
Langer dan 2 jaar	49%

UITSTROOM

In 2023 hebben 3606 jeugdigen de pleegzorg verlaten. Het overgrote deel van de plaatsingen, namelijk 73%, is volgens plan beëindigd. 15% van de plaatsingen is voortijdig beëindigd, in overeenstemming tussen de cliënt, de pleegzorgorganisatie, de pleegouder(s) en de verwijzer (gemeente of jeugdbescherming). In een klein deel

van de gevallen is de zorg eenzijdig voortijdig beëindigd: 4% van de plaatsingen is voortijdig beëindigd door de cliënt en 3% door de pleegzorgorganisatie of de pleegouder(s). Tot slot is de zorg in 5% beëindigd door externe omstandigheden of door overmacht. Het gaat dan veelal om een verhuizing.

BREAKDOWN²

Continuïteit is een belangrijk thema in de pleegzorg. Veel inspanningen zijn gericht op het voorkomen van een zogenaamde 'breakdown': beëindiging van een pleegzorgplaatsing die niet gepland en niet gewenst is. Bij 531 beëindigde plaatsingen was er sprake van een zogenoemde 'breakdown'. Dat kwam voor bij 2,6% van alle pleegkinderen die in 2023 voor korte of langere tijd bij pleegouders hebben gewoond en bij 14% van alle pleegkinderen die in 2023 pleegzorg hebben verlaten.

² Een belangrijk verschil bij het bepalen van het breakdownpercentage tussen de (wetenschappelijke) pleegzorgonderzoeken en de registratie voor de factsheet pleegzorg is de periode waarover is gemeten. In de meeste onderzoeken wordt nagegaan hoeveel kinderen over een periode van een aantal jaar een breakdown hebben meegemaakt. Deze factsheet zegt alleen iets over het aantal breakdowns in 2023, en niets over de daadwerkelijke continuïteit die er al dan niet is voor kinderen gedurende de hele periode dat ze bij pleegouders wonen. Aangezien het over één jaar gaat, is het logisch dat het percentage lager uitvalt dan de percentages uit de onderzoeken die tot nu toe zijn gedaan.

TABEL 3: BREAKDOWN

Jaar	Aantal breakdowns	Breakdownpercentage: het aantal breakdowns afgezet tegen alle pleegkinderen die in dat jaar voor korte of langere tijd bij pleegouders hebben gewoond	Breakdownpercentage: het aantal breakdowns afgezet tegen het aantal jeugdigen dat in dat jaar pleegzorg heeft verlaten
2017	590	2,54%	12%
2018	599	2,63%	14%
2019	520	2,23%	13%
2020	687	2,98%	17%
2021	539	2,37%	12%
2022	496	2,28%	12%
2023	531	2,6%	14%

Het aantal breakdowns in 2023 nam licht toe ten opzichte van 2022, maar blijft over de jaren heen stabiel. Mogelijke redenen voor breakdowns kunnen zijn dat het pleeggezin vaker overbelasting ervaart door de zwaarte en complexiteit van de problematiek van het pleegkind. Het helpt daarbij niet dat de ondersteuning aan pleeggezinnen onder druk staat door personeelstekorten in

zowel jeugdbescherming als pleegzorgorganisaties. Er zijn signalen dat begeleidingsuren worden teruggeschoefd omdat tarieven niet in elke regio voldoende toereikend zijn. Ook ervaren pleegzinnen nog regelmatig moeite in de samenwerking met ouders om gedeeld opvoederschap optimaal vorm te geven, dit kan de stabiliteit van de plaatsing onder druk zetten.

WACHTEN OP PLEEGZORG

Op 31 december 2023 wachtten 838 jeugdigen op pleegzorg, dat aantal is 49% meer in vergelijking met 31 december 2022.

- Voor 420 jeugdigen was op 31 december de aanvraag voor plaatsing bij pleegouders in behandeling bij een pleegzorgorganisatie. Voor hen werd een passend pleeggezin gezocht: de bemiddeling was gestart, maar een plaatsing was nog niet (definitief) rond.
- Voor 418 (339) jeugdigen is nog geen bemiddeling gestart.

32% van de wachtende jeugdigen was 12 jaar of ouder; 68% was jonger dan 12 jaar. Ruim de helft van de jeug-

digen 57% die nog niet bemiddeld is, wacht op deeltijd-pleegzorg.

De voornaamste reden dat de bemiddeling met een pleeggezin op zich laat wachten, komt doordat de vraag niet direct aansluit op het profiel van de beschikbare pleeggezinnen (met een tekort aan pleegouders en onvoldoende keuzemogelijkheden voor een juiste match). Daarnaast zien we dat met name bij deeltijdpleegzorg ook knelpunten ervaren worden in de financiering, waardoor een plaatsing wordt vertraagd. Zie ook punt 6 bij trends en observaties.

PLEEGOUDERBESTAND

In totaal zetten 15.197 pleeggezinnen zich in voor de opvang van 20.405 pleegkinderen. In 2023 zijn 1706 nieuwe pleegouders geaccepteerd: 998 netwerkpleegouders en 708 bestandspleegouders. In 2023 zijn 2149 pleegouders gestopt: 1098 netwerkpleegouders en 1051 bestands-

pleegouders. 51% van de pleegouders die zijn gestopt, was netwerkpleegouder (familie of bekende van de jeugdige). Wanneer zo'n plaatsing is afgerond, kiezen de meeste netwerkpleegouders niet voor een verdere pleegzorgcarrière voor een onbekend kind.

TABEL 4: PLEEGZORGCIJFERS 2010 – 2023: AANMELDINGEN VAN PLEEGOUDERS EN AANTAL PLEEGKINDEREN

PLEEGOUDERS			PLEEGKINDEREN	
	Belangstellenden die informatie hebben aan-gevraagd	Geaccepteerde (nieuwe) pleegouders	Op 31 december	
2010	5.470	2.991	15.206	
2011	16.203	2.853	15.778	
2012	10.938	3.066	16.530	
2013	10.785	3.325	17.247	
2014	9.852	3.084	18.175	
2015	12.408	2.919	17.934	
2016	8.469	2.471	18.275	
2017	11.425	2.647	18.273	
2018	9.119	2.566	18.486	
2019	10.214	2.778	19.042	
2020	9.464	2.647	19.113	
2021	9.244	2.297	18.369	
2022	6.715	1.712	17.652	
2023	7.845	1.706	16.941	

B. HET VERHAAL ACHTER DE CIJFERS & TRENDS

CAMPAGNE JOUW HUIS EEN 2E THUIS

Op 1 november 2023 is de campagne 'Jouw huis een 2e thuis' gelanceerd. We zien in 2023 dat publiciteit zoals rond het televisieprogramma 'Kopen zonder Kijken' en de lancering van de nieuwe campagne wel tot meer interesse in pleegzorg heeft geleid. Helaas heeft dit niet direct

geresulteerd in meer aanmeldingen voor het pleegouderschap. Ondanks extra inspanningen van pleegzorgorganisaties in de voorlichting van aspirant pleegouders. Het vermoeden bestaat dat geïnteresseerden voorzichtig zijn in het aangaan van een verantwoordelijke taak als pleegouder of de complexiteit te groot achten.

TRENDS EN OBSERVATIES

- In 2023 hebben opnieuw minder jeugdigen gebruik gemaakt van pleegzorg. Er was een afname van de instroom en een toename van de uitstroom uit pleegzorg. De verklaring voor deze daling kan worden gezocht in een combinatie van factoren en kan in een breder licht gezien worden van de transformatie van de jeugdhulp. De sector werkt aan de inzet van ambulante hulp om een uithuisplaatsing te voorkomen. Wanneer die hulp dan uiteindelijk toch niet toereikend blijkt en thuis wonen niet meer wenselijk is, is de problematiek regelmatig te groot voor pleegzorg en vinden kinderen mogelijk eerder een weg naar gezinshuizen of kleinschalige woonvoorzieningen. Tevens zijn er signalen dat ook hiernaar wordt uitgeweken wanneer er geen zicht is op een passend pleeggezin tijdens de matchingsperiode.
- De toename van het aantal voltijdpleegzorgplaatsingen past ook bij bovenstaande trend. De kinderen die na ambulante inzet toch niet meer thuis kunnen wonen zijn mogelijk gebaat bij een voltijdplaatsing omdat de thuissituatie dusdanig complex, onveilig of instabiel blijkt.
- Ook in 2023 is er een tekort aan pleegouders; de instroom bestandspleegouders nam met 10% af en de uitstroom neemt licht toe met 6%. Een gezond pleegouderbestand met voldoende gezinnen vergroot een kans op een optimale maar ook snelle matching. Dit kan ook de toename van het aantal kinderen dat wacht op een plaatsing en de daling van het aantal kinderen dat daadwerkelijk in een pleegzorg gaat wonen verklaren.
- We zien een verschuiving in duur van verblijf waarbij de duur van langer dan 2 jaar toeneemt. Deels komt dit doordat de helft van deze groep jeugdigen betreft van 18 jaar en ouder. Dit kunnen we verklaren door wettelijke mogelijkheid op verlenging pleegzorg na 18 jaar. Echter, zien we ook een verschuiving in de duur van 6 tot 12 maanden. We kunnen uit de beschikbare data niet direct een verklaring geven voor deze verschuivingen en dit vraagt dus nader onderzoek.
- Personeelstekorten en wisselingen leiden tot knelpunten bij diverse pleegzorgorganisaties o.a. bij de voorbereiding van aspirant pleegouders, de (netwerk) screening, de matching en begeleiding. Wachttijden nemen hierdoor toe en personeelswisselingen hebben impact op de continuïteit. Ook personeelstekorten bij de Gecertificeerde instellingen zijn merkbaar, in sommige gevallen lukt het hierdoor niet de juiste beschikkingen te krijgen voor bepaalde therapie of is er alleen in geval van acute situaties iemand beschikbaar.
- In 2023 is de landelijke handreiking Tarifiering en inkoop Pleegzorg in samenwerking met de VNG uitgebracht. Ondanks de inspanningen voor een toereikend tarief blijft er sprake van een grote variatie in de tarieven waarvoor regio's pleegzorg inkopen. Daar waar de Handreiking door de regio gevolgd wordt verloopt de financiering naar tevredenheid, in tegenstelling tot de regio's waar de Handreiking niet gevolgd. Hier bestaan nog steeds problemen en tekorten. Met name de toepassing van het tarief voor deeltijdpleegzorg blijkt dermate belemmerend dat het regelmatig niet kostendekkend is voor de pleegzorgaanbieders. Het bieden van maatwerk, waarbij deeltijdpleegzorg een dominantere vorm van pleegzorg zou kunnen worden, wordt hierbij bemoeilijkt. Ook in de ondersteuning van pleeggezinnen sluit de bekostiging nog onvoldoende aan bij wat nodig is, zoals bijvoorbeeld de vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders, de kosten voor kinderdagopvang en BSO en inzet van interventies ten behoeve van een veilige en stimulerende opvoedomgeving. Pleeggezinnen op maat ondersteunen helpt om pleegouders hun complexe taak te laten volhouden en hun behoeften serieus te nemen.

VRAAG EN AANBOD

Voor een succesvolle plaatsing is een zorgvuldige matching tussen pleegkind, ouders en pleeggezin belangrijk. Om goed aan te sluiten op de behoefte van het kind en pleegzorg meer complementair te laten zijn aan de capaciteiten van het gezin, is specifiek maatwerk nodig. Dit geldt met name in de deeltijdpleegzorg en ook in het kader van gedeeld opvoederschap. Het aantal dagen in een pleeggezin kan flexibel zijn, frequentie van bezoeken neemt toe en er is een sterke wens het kind in zijn eigen omgeving te laten blijven opgroeien. Dit vergt ook in praktische en opvoedkundige zin veel van pleegouders en hun bereidheid om in een goede samenwerking met ouders dit vorm te geven.

Door een tekort aan pleegouders is de gewenste match niet altijd mogelijk. Dit geldt voor jeugdigen in alle leeftijden en voor alle vormen van pleegzorg, ook (intensievere vormen van) deeltijdpleegzorg. Voor broertjes en zusjes die bij voorkeur samen in één pleeggezin geplaatst worden en voor jeugdigen met ernstige emotionele-, hechtings- en/of gedragsproblemen blijft het moeilijk om een passend pleeggezin te vinden.

Voor een aantal jeugdigen is plaatsing bij pleegouders niet haalbaar of gewenst door de complexiteit van de problemen. Bij deze jeugdigen wordt gekeken of zij in een kleinschalige omgeving kunnen worden geplaatst met professionele opvoeders, zoals in een gezinshuis.

LANDELIJKE SAMENWERKING

Jeugdzorg Nederland werkt samen met de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP), gemeenten (VNG), het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) en de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Justitie en Veiligheid (J&V) aan de verbetering van de pleegzorg.

Belangrijke ontwikkelingen zijn:

- De lerende beweging pleegzorg, een verzameling van initiatieven en ontwikkelingen die het bieden van kwalitatief goede pleegzorg ondersteunen, waaronder een viertal leernetwerken. De lerende beweging pleegzorg richt zich op professionals, beleidsmakers, ouders en pleegouders en alle mensen die direct of

indirect verbonden zijn met pleegzorg.

- Het goede gesprek met alle betrokkenen over (praktische) behoeften en knelpunten in de regio, om pleegzorg (nog) beter te organiseren.
- Het online platform pleegzorg.nl voor versterking van pleegouders en pleegzorg. De ontwikkeling en organisatie van het platform pleegzorg.nl is een resultaat van het programma 'Versterken van de kracht van pleegouders'.
- De campagne 'Jouw huis een 2e thuis' met als doel het vergroten van de naamsbekendheid van pleegzorg en het werven van nieuwe pleegouders.

MEER INFORMATIE

Pleegzorg.nl is het online platform voor pleegzorg met betrouwbare kennis en handige verwijzingen om pleegouders te versterken in hun rol, geïnteresseerden kennis te laten maken met pleegzorg en professionals te

ondersteunen in hun werk. Speciaal voor pleegouders is er een groeiend leeraanbod over uiteenlopende pleegzorgonderwerpen en een besloten community.

